

Saab remissvar på Konkurrenskraftsfonden (ECF), diarienummer Fi2025/01916

Date: 2026-01-21

Reference number: GA-2026-010

Innehåll:

- Sammanfattning
- Generella kommentarer
- Fondens budget och syfte
- Fondens struktur och styrning
- Synpunkter på särskilda paragrafer i förslaget till Konkurrenskraftsfond

Sammanfattning

Saab bedömer att omvärldsläget och EU:s stora behov av stärkt resiliens kräver stora satsningar på industri. Saab välkomnar därför förslaget om att inrätta en konkurrenskraftsfond (ECF), och framhåller vikten av ett aktivt svenskt deltagande för en bred och balanserad utformning av fonden.

Saab förordar att

- en europeisk preferens vid anskaffning av system med EU-finansiering, men att tilldelning ska utgå från excellenskriteriet (Best Athlete),
- den lägsta nivån av integration - där fonden fungerar som ett paraply över befintliga EU-program, framför en sammanslagning av de aktuella finansiella instrumenten,
- fonden utformas så att den är direkt relevant för näringslivet vilket förutsätter en bredare, mer strukturerad och mer öppen involvering av industrin än i dag, både nationellt och på EU-nivå.
- fondens urvals- och styrningsprocesser för industripolitiska satsningar är transparenta och strategiska för att inte enbart gynna större medlemsländer och minska inflytandet för länder som Sverige,
- kraven på nationell medfinansiering förtydligas,
- att ECF har en tydligt marknadsnära och investeringsdriven styrning som möjliggör mobilisering av privat kapital, med klara strukturer för industrins medverkan, koppling till Horisont Europa samt tydligare roller och samspel mellan företag i olika storlekar.
- en regelbunden och tät dialog mellan stat, forskningssektorn och industri initieras.
- industrin, via t. ex. branschorganisationer, får en tydlig roll i konsolideringen av branschövergripande strategier om prioriterade teknologier, sektorsbehov och behov av riskdelning för uppskalning och industrialisering inom ramen för ECF, samt
- EU ha ett värdekedjeperspektiv i frågan om resiliens, kritiska råmaterial och etablering av motståndskraftiga värdekedjor, och därmed inte enbart fokusera på utvinning och bearbetning av kritiska råmaterial.

Generella kommentarer

Saab instämmer i kommissionens analys att EU:s befintliga finansieringsinstrument är för fragmentiserade och att en ny typ av fond kan vara ett sätt att lösa detta på. Saab välkomnar på en övergripande nivå, precis som regeringen, den Europeiska kommissionens förslag om att inrätta en konkurrenskraftsfond (ECF). Den föreslagna utformningen innebär en betydande förändring av EU:s forsknings-, innovations- och industripolitiska inriktning i stort och försvars- och rymdindustripolitisk inriktning specifikt. Vi kan konstatera att flera centrala frågor i förslaget återstår att besvara.

För Sverige är konkurrenskraftsfonden en strategisk möjlighet snarare än ett automatiskt tillskott. Utfallet beror i hög grad på tidig påverkan, nationell samordning och förmågan att positionera svensk industri i europeiska värdekedjor. Omvärldsläget och EU:s stora behov av stärkt resiliens kommer att kräva stora satsningar på industrin. För att de här satsningarna ska hamna rätt och kalibreras efter hand så krävs en regelbunden tät dialog mellan stat, sektorsmyndigheter och industri.

Utan en sådan dialog finns en reell risk att fonden främst stärker större medlemsstaters industriella bas. Sverige som medlemsstat måste anpassa nationella regler, förordningar och myndigheters instruktioner om det behövs, i takt med att EU-lagstiftningen träder i kraft.

Försvarskapacitet är en förutsättning för ekonomisk konkurrenskraft och bör därför vara ett horisontellt prioriterat område.

Fondens budget och syfte

Saab välkomnar att ökade resurser i EU:s kommande långtidsbudget (MFF) för 2028–2034 går till konkurrenskraftsfonden samt till ramprogrammet för forskning och innovation, samt att den senare öppnar för möjligheten till "dual use"-forskning med koppling till konkurrenskraftsfonden.

Saab ställer sig bakom EU-kommissionens förslag att ECF kan stödja projekt med både civil och militär användning, i syfte att säkra bättre koordinering.

Utöver sammanslagning av befintliga finansieringsprogram utgör också fonden en kraftig ökning av den totala finansieringspotten via en uppgradering av InvestEU, förändrade regler för EIB i enlighet med försvarsomnibussen, omfördelning från andra budgetposter och förslag från kommissionen om att kunna ta ut egna intäkter samt att medlemsstaterna ska kunna kanalisera kompletterande resurser till ECF, inklusive att använda EU:s sammanhållningsfonder. Saab stödjer regeringens syn på InvestEU-instrumentet som möjliggörare för mobilisering av privat kapital och investeringar.

Konkurrenskraftsfonden, men även ramprogrammet, måste tydligt utformas efter målsättningen att vara intressant för både statliga, institutionella såväl som privata investeringar. För att lyckas med det senare måste det finnas en bra industridialog. I dagens arbete med till exempel den europeiska försvarsfonden (EDF) och de existerande delar som kommer att ingå i European Defence Investment Program (EDIP) finns i dagsläget ingen utvecklad industridialog, vare sig på nationell eller på EU-nivå.

Som försvarsföretag stödjer vi tanken på europeisk preferens vid medlemsländernas gemensamma anskaffning av produkter och system. Där är Design Authority-begreppet väsentligt. Det vill säga ha befogenheten att besluta om utveckling, produktion och integration av produkter och system samt själv kunna välja sitt nätverk och partners, inom och utom EU, för att säkra försörjning över tid. Vi ser därför inte att en sådan preferens motsätter en relation till USA och andra länder. Vi vill tillsammans med stater och andra företag skapa resiliens och försörjningstrygghet. Då behövs en nationell, som en del av en europeisk, industribas som kan omhänderta detta. Vi anser dock att det

inte undantar att konkurrenskraftsfonden bör utgå från excellenskriteriet (Best Athlete) och bör kopplas till förmågan att attrahera både statliga, institutionella och privata investeringar.

Genom att tillämpa en "Best Athlete Approach" säkerställer vi att de företag som erhåller stöd är de som faktiskt kan leverera bäst förmåga. Detta skapar en sund konkurrens inom Europa som driver fram innovation. Det är genom att premiera de främsta lösningarna som vi bygger en industriell bas som är robust nog att både samarbeta med partners och samtidigt garantera Europas strategiska autonomi. Genom Design Authority

För tillämpad forskning och innovation på TRL-nivå 4 och uppåt måste excellens omfatta både akademisk excellens och marknadsexcellens. Ju högre upp på TRL-skalan insatserna ligger, desto större tyngd bör ges åt marknadsexcellens och åt förmågan att industrialisera och kommersialisera kunskap i Europa. Noteras bör dock att det kan finnas tillfällen där EU har ett strategiskt behov som är väsentligt att prioritera även om det inte kan inrymmas inom marknadsexcellens, tex byggande av värdekedjor för användning av kritiska råmaterial.

Fondens struktur och styrning

Regeringen anser att det är positivt att konkurrenskraftsfonden samlar flera EU-program i ett gemensamt ramverk, att denna struktur kan möjliggöra en mer ändamålsenlig styrning, minskad risk för överlapp mellan olika EU-program och större flexibilitet att omfördela medel mellan olika politikområden.

I förslaget framförs tre nivåer av integration där Kommissionen förordar den som går längst vad gäller regelverk, styrning och medbestämmande samt flexibilitet vad gäller flytt av medel mellan teman, år och ingående instrument inom respektive tema.

Förslaget innebär ett enda regelverk för hela fonden där tidigare program slås samman och upphör som separata rättsliga instrument. Det blir enhetliga regler för stödformer, urval, rapportering och kontroll. Den fulla flexibiliteten att omfördela medel mellan teman och åtgärder innebär en maximal förenkling, en stor strategisk och industripolitisk styrka och möjligheten till en snabb omprioritering vid kriser.

Den innebär också en lägre förutsägbarhet, en minskad sektorsspecifik anpassning och en större maktkoncentration till kommissionen samt ett minskat inflytande för medlemsstaterna vad gäller till exempel godkännandet av fondens arbetsprogram. Vi ser att det kan skapa en hög politisk och rättslig tröskel. Vi uppfattar vidare att konsekvensen blir att externa aktörers rådgivande roll formaliseras och bli mer systematisk, medan användningen av oberoende experter för projektutvärderingar begränsas. Detta kan i sin tur påverka både kvaliteten och transparensen i urvals- och uppföljningsarbetet.

Saab förordar att den minsta nivån av integration genomförs där fonden fungerar som ett paraply/ramverk över befintliga EU-program. Då behåller de underliggande programmen sina egna rättsliga grunder, sina egna regler och genomförandestrukturer. Samordningen kommer att ske på strategisk nivå, så även målformulering, men den faktiska förändringen blir begränsad. Det torde stödja regeringens inriktning på balans mellan EU-institutionernas inflytande och flexibilitet i genomförandet av konkurrenskraftsfonden.

Bedömda fördelar med detta är en hög rättslig och administrativ stabilitet, stor förutsägbarhet för medlemsstater och aktörer. Den minsta graden av integration bör också gynna Sverige och dess försvarsindustriella bas vad gäller hållbarhet, innovation och skapandet av motståndskraftiga

värdekedjor. Behovet av en långsiktig förutsägbarhet är en av de mest kritiska aspekterna för försvarssektorn. Till skillnad från andra industrier kännetecknas försvarsområdet av:

- Långa utvecklingscykler: Det kan ta flera år från ett initialt koncept till ett färdigt system, vilket kräver stabila spelregler som inte ändras under resans gång.
- Kostnadsintensiv innovation: Utvecklingen av avancerad försvarsmateriel innebär massiva investeringar i FoU. Utan en trygg rättslig och administrativ struktur riskerar dessa investeringar att hämmas av politisk osäkerhet.
- Strategisk planering: Medlemsländer och företag behöver kunna lita på att finansieringsnivåer och prioriteringar är beständiga över tid för att våga satsa på nästa generations förmågor.

ECF bör dra lärdomar av de instrument som redan etablerats inom det europeiska försvarsområdet. Saab betonar att utformningen av fonden bör beakta de specifika lärdomar som genererats från EDF (Europeiska försvarsfonden), ASAP (förordningen om stöd till ammunitionstillverkning) och EDIRPA (instrumentet för gemensam upphandling). I uppbyggnaden av ECF är det viktigt att EU fokuserar på en stadig och stegvis förbättring av de befintliga verktygen, snarare än att försöka uppfinna hjulet på nytt. De nuvarande instrumenten, såsom EDF, ASAP och EDIRPA har börjat leverera konkreta resultat och har framgångsrikt börjat användas av både medlemsstater och industri. Det nyligen beslutade EDIP bygger naturligt vidare på lärdomar från de föregående instrumenten och bör göra så även som del av konkurrenskraftsfonden.

Att ersätta dessa med ett helt nytt system riskerar att skapa betydande osäkerhet och administrativ förvirring, vilket skulle motverka fondens syfte. ECF bör vila på högre finansieringsnivåer i beprövade strukturer. I stället för att lägga resurser på att skapa nya rättsliga ramverk bör fokus ligga på att skala upp finansieringen inom de strukturer som industrin och medlemsstaterna nyligen har lärt sig att navigera i. Genom att behålla grundstrukturen kan man fokusera på att trimma processerna, exempelvis genom snabbare beslutsvägar och förenklad administration, baserat på de lärdomar som dragits under de senaste åren.

Regeringen bedömer att det krävs ytterligare analys av de föreslagna politikområdena, fördelningen av medel kopplad till dessa, samt styrningsstrukturen. Det behövs även förtydliganden avseende kraven på nationell medfinansiering av EU-medel. Saab håller med i den bedömningen, bland annat då krav på nationell medfinansiering riskerar att leda till snedvriden konkurrens där det finns risk att privata företag kan missgynnas i förhållande till statligt ägda företag. Det finns, uppfattar vi, ett större incitament för en stat att medfinansiera till exempel en investering i utökad tillverkningskapacitet om staten är ägare av verksamheten och därmed får direkt avkastning på investeringen, än vad det gör för en stat som inte ser motsvarande direkta avkastning.

För att satsningar som ska genomföras inom både konkurrenskraftsfonden och ramprogrammet ska vara relevant för näringslivet och leda till nya produkter på marknaden, stärka innovationskraften och attrahera både statliga och privata investeringar och industrietableringar i Europa måste styrning, strukturer för industriinvolvering samt koppling till Horisont Europa tydliggöras. Så även rollerna och relationen mellan små, medelstora och stora företag.

För detta krävs en mer öppen, strategisk och bredare involvering av industrin än vad fallet är idag, att fondens urvals- och styrningsprocesser för industripolitiska satsningar behöver genomsyras av transparens och strategiska beslut, för att inte enbart gynna större medlemsländer och minska inflytandet för länder som Sverige.

För att Sverige ska kunna agera samlat inom denna struktur krävs en strukturerad nationell dialog med företagen generellt och försvarsföretagen i synnerhet, utan att staten hamnar i affärsnära bedömningar. Här kan, till exempel branschorganisationer som SOFF ha en central roll. För att Sverige inte ska tappa sin industribas på sikt behövs dialog både på en strategisk som på en operativ nivå.

Industrin bör, till exempel via sina olika europeiska branschorganisationer, få en tydlig roll att konsolidera branschövergripande strategier för att ge Europeiska kommissionen råd om både teknologier och sektorutvecklingar som kräver ytterligare forskningsinsatser, samt identifiera möjligheter och behov av riskdelning att skala upp och industrialisera nya lösningar genom konkurrenskraftsfonden.

Det är centralt att Sverige omgående inleder en diskussion om hur det nationella forsknings-innovations- och industripolitiska systemet bäst bör koppla upp sig och agera snabbare inom det reviderade systemet på EU-nivå, oavsett om vi talar om forsknings- och utvecklingssatsningar, förbättrad produktionskapacitet, samköp eller ökad resiliens/försörjningstrygghet.

Synpunkter på särskilda paragrafer i förslaget till Konkurrenskraftsfond

Avseende de åtgärder som definieras till stöd för målen i artikel 3.1 och de specifika aktiviteter som definieras under artikel 42 (Särskilda verksamheter till stöd för resilienspolitik):

Frågan om stärkt **resiliens och kritiska råmaterial** kommer kräva enorma satsningar för att etablera motståndskraftiga värdekedjor. Här måste EU ha ett långsiktigt värdekedjeperspektiv. En stor flaskhals i försörjningskedjorna till EU:s industri är **produktionen av komplex elektronik, såsom chip, halvledare och andra insatsvaror**. Idag är denna produktion i stora delar lokaliserad i Ostasien och i viss mån USA. Detta beroende är minst lika känsligt som beroendet av Kina för utvinning och bearbetning av kritiska råmaterial. Därför är det problematiskt att åtgärder som ska stärka EU:s "resiliens" endast fokuserar på utvinning och bearbetning av kritiska råmaterial.

Att säkra försörjningen av kritiska råmaterial hanterar bara en liten del av dagens komplexa och globala och specialiserade försörjningskedjor. I vissa fall kan de sträcka sig upp till 20 led för högteknologiska produkter. Det finns inom EU idag inte kompetens eller kapacitet att bygga vissa komplexa insatsvaror. EU är beroende av produktion från, framför allt, Taiwan, Sydkorea och Japan. Även om utvinning och bearbetning av kritiska råmaterial skulle förekomma i EU, så har vi inte kapaciteten att bygga de insatsvaror som dagens OEM-företag behöver för sina produkter.

Ovanstående kommentarer bör reflekteras i skrivningarna om "reserverad snabbinsatstillverkningskapacitet (anläggningar med ständig beredskap) för försvarsprodukter samt komponenter" i artikel 47 (1C)

Avseende de åtgärder som definieras till stöd för målen i kapitel 4 de specifika aktiviteter som definieras under artikel 33 (Särskilda verksamheter till stöd för ren omställning och utfasning av fossila bränslen i industrin).

Saab har antagit en strategi med ambitionen att vara ledande inom hållbarhet inom försvarssektorn. Skälen till det är bland annat för att etablera arbetssätt med syfte att stödja kunder att stärka sin operativa förmåga och totalförsvar genom energisäkerhet, försörjningstrygghet av kritiska råvaror och oberoende av import utanför EU. Genom att utveckla fossilfria lösningar inom försvarsindustrin så kan olika lokalt producerade energikällor leda till ett mer motståndskraftigt samhälle.

I förslaget till fond står bland annat "lösningar för ren energi och utfasning av fossila bränslen i industrin". Där saknas specifika skrivningar kopplat till hållbara flygbränslen. Med hänsyn till att denna fråga är ytterst viktig för framtida omställning, konkurrenskraft och resiliensen så kan detta synas märkligt. "Sustainable aviation fuel" (SAF eller eSAF) är ett exempel som tekniskt fungerar i, till exempel, en Gripenmotor. Den är idag certifierad att operera på 50% SAF.

EU är den aktör som har störst möjlighet att finansiera en stärkt industrialisering av hållbara flygbränslen, vilket borde framgå i fondens prioriteringar. Detta skulle gynna försvarsindustrin, då vi idag är beroende av försörjningskedjor för fossila bränslen som kommer utanför EU. Andra batteridrivna lösningar eller mindre kärnkraftverk skulle kunna vara andra intressanta alternativ att utreda.